

Kunnanvaltuusto	§ 128	20.09.2021
Kunnanhallitus	§ 284	04.10.2021
Sivistyslautakunta	§ 67	14.12.2021

Valtuustoaloite 20.9.2021 A2-kielen opetuksen aloittamiseksi

Kunnanvaltuusto 20.09.2021 § 128

Mäntsälän vasemmiston valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet esittivät seuraavan valtuustoaloitteen valtuuston kokouksessa 20.9.2021:

"VALTUUSTOALOITE A2-KIELEN OPETUKSEN ALOITTAMISEKSI

Mäntsälän Vasemmiston valtuustoryhmä esittää A2-kielten opetuksen aloittamista Mäntsälän peruskoulussa. A2-kieli on alakoulussa alkava valinnainen kieli. Se voi olla esimerkiksi espanja, ranska, saksa tai venäjä.

Mäntsäläläiset lapset ja nuoret ovat huonommassa asemassa naapurikuntien lapsiin ja nuoriin verrattuna, kun täällä ei ole mahdollista opiskella valinnaista kieltä jo ala-koulussa, jolloin esimerkiksi vieraan kielen oikea ääntäminen on helpointa oppia. Monipuolinen kieltenopetus on kunnalle vetovoimatekijä.

Elinkeinoelämän keskusliitto on jo pidempään tuonut esiin huoltaan suomalaisten rapistuvasta kielitaidosta, sillä suomalaiset vientiyrietykset tarvitsevat kielitaitoista työvoimaa. Yritysten kielitaitotarpeen taustalla on liiketoiminnan ja toiminta-ympäristöjen kansainvälistyminen.

Laaja-alainen kielitaito on valtakunnallinen kärkihanke, jota on tuettu monin tavoin. Koulutustason nostaminen on paras keino nostaa Suomen kilpailukykyä – sitä ei nosteta säästämällä lasten ja nuorten koulutuksesta vaan heidän mahdollisuuksiaan tukemalla. Tässä olennaista on sen varmistaminen, ettei koulupolun alku eriarvoistu asuinpaikkakunnan mukaan.

Erkki Laukkanen
Mäntsälän vasemmisto valtuustoryhmä"

Päätös: Valtuusto päätti lähettää aloitteen kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite 1. Aloite

Kunnanhallitus 04.10.2021 § 284

Vt. kunnanjohtajan päätösesitys

Kunnanhallitus lähettää aloitteen sivistyslautakunnalle valmisteltavaksi.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Kunnanhallitus 04.10.2021 § 284

Vt. kunnanjohtajan päätösesitys

Kunnanhallitus lähettää aloitteen sivistyslautakunnalle valmisteltavaksi.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Kunnanhallitus 04.10.2021 § 284

Vt. kunnanjohtajan päätösesitys

Kunnanhallitus lähettää aloitteen sivistyslautakunnalle valmisteltavaksi.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.

Sivistyslautakunta 14.12.2021 § 67

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet esittävät A2-kielen opetuksen aloittamista Mäntsälässä. Valtuustoaloitteessa esitetään myös, että mäntsäläläiset lapset ja nuoret ovat naapurikuntien lapsiin ja nuoriin verrattuna huonommassa asemassa valinnaisten kielten opiskelumahdollisuuksissa.

Mäntsälän perusopetuksen kieliohjelma

Mäntsälän perusopetuksen kieliohjelma on varsin kapea: A-kielenä opiskellaan englantia vuosiluokalta 1 alkaen ja B1-kielenä ruotsia vuosiluokalta 6 alkaen. Lisäksi oppilaan on mahdollista valita vapaaehtoiseksi valinnaiseksi aineeksi espanjan, ranskan, saksan tai venäjän kieli vuosiluokille 8 ja 9.

A-kieli	englanti
B1-kieli	ruotsi
B2-kieli	espanja/ranska/saksa/venäjä

Taulukko 1. Mäntsälän kieliohjelma

Lähikuntien perusopetuksen kieliohjelmia

Kuntien kotisivuilta sekä kuntakohtaisista opetussuunnitelmista kerätyt tiedot lähikuntien kieliohjelmista ovat seuraavat:

Kunta	A1-kieli	B1-kieli	A2-kieli	B2-kieli	oppilas- määrä
Kerava	englanti	ruotsi	ranska, saksa, venäjä	kiina, espanja	14
Järvenpää	englanti	ruotsi	ranska, saksa, venäjä	ranska, saksa, espanja,	12, 16

Hyvinkää	englanti, saksa, ranska, venäjä, ruotsi	ruotsi	ruotsi, englanti (jos A1 on muu kuin englanti)	venäjä ranska, saksa, venäjä, espanja	12
Tuusula	englanti	ruotsi	ranska, saksa, venäjä, espanja	saksa, ranska, venäjä, espanja, italia	14
Lahti	englanti, ruotsi	ruotsi, suomi	espanja, kiina, saksa, ranska, ruotsi, venäjä, suomi, englanti	voi valita?	?
Porvoo	englanti	ruotsi	ranska, ruotsi, saksa, venäjä	ranska, saksa, venäjä, muu	8, 12
Nurmijärvi	englanti	ruotsi	espanja, ranska, ruotsi, saksa, venäjä	englanti, espanja, ranska, saksa, venäjä, japani	14
Helsinki	englanti, espanja, kiina, pohjoissaa me, ranska, ruotsi, saksa, venäjä, viro	ruotsi	englanti, espanja, kiina, ranska, ruotsi, saksa, venäjä	espanja, italia, kiina, latina, saksa, ranska, venäjä	?
Kirkko- nummi	englanti, ruotsi	ruotsi	ruotsi, saksa, ranska, englanti	saksa, ranska, venäjä, espanja	12
Pornainen Sipoo	englanti englanti	ruotsi ruotsi	ruotsi, saksa, ranska	saksa saksa, ranska	13
Vihti	englanti, ruotsi	ruotsi	englanti	saksa, ranska	?

Taulukko 2. Eräiden lähikuntien kieliohjelmat

Pakolliset kielet:

- A1-kieli on usein englantia, ainoastaan Hyvinkäällä ja Helsingissä A1-kielissä on laajaa, kouluyksikkökohtaista valinnaisuutta. Tällöin kouluyksiköstä riippuen oppilas voi tyypillisesti valita kahdesta tai kolmesta A1-kielen vaihtoehdosta. Ainakin Kirkkonummella, Lahdessa ja Vihdissä on mahdollista opiskella A1-englannin lisäksi A1-ruotsia ruotsin kielen kielikylpyopetuksessa.
- B1-kieli on toinen kotimainen kieli eli tyypillisimmin ruotsi. Ruotsinkielisessä opetuksessa B1-kieli on suomi.

Valinnaiset kielet:

- Lähikunnissa A2-kieltä tarjotaan samalla koulukohtaisella tarjontaperiaatteella kuin A1-kieltä. Mikäli valinnaista A2-kieltä tarjotaan, on lähikunnissa kuntatasoisesti aina valinnanmahdollisuus. A2-kielen opetus järjestetään tyypillisesti osin valinnaisten aineiden ja osin kunnan omilla vähimmäistuntimäärän ylittävillä oppitunneilla, jolloin valitessaan A2-kielen opiskelun oppilas samalla valitsee muita oppilaita suppeamman valinnaisuuden peruskoulupolulle. Kuntakohtaisista resursseista ja valinnaisten aineiden tuntien vuosiluokkaistamisen paikallisista ratkaisuista riippuu, kuinka paljon valinnanmahdollisuutta oppilaan perusopetuksen opinto-ohjelmaan jää. Taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien opiskeluun ja valinnaisuuden määrään A2-kielivalinta ei vaikuta. Vähäisessä määrin A2-kielen opiskelua järjestetään lähikunnissa myös kokonaan valtioneuvoston säätämän vähimmäistuntimäärän ylittävänä (kunta maksaa itse kaikki 12 vuosiviikkotuntia). Tyypillistä lähikuntien A2-kielen opetuksen järjestämiselle on A2-opetusryhmän aloittaminen vähintään 12–14 oppilaan ryhmäkoolla, lisäksi oppilaiden edellytetään sitoutuvan A2-kielen opiskeluun tuleviksi vuosiksi. A2-kielen opiskelu aloitetaan lähikunnissa useimmiten 4. vuosiluokalla, myös 3. vuosiluokalla alkavaa toteutusta esiintyy muutama.
- B2-kielen opiskelu toteutetaan valinnaisten aineiden tunneilla vuosiluokilla 8. ja 9. Kyseessä on nk. pitkä valinnainen aine, joka valitaan yhdellä kertaa molemmille vuosiluokille (2 vuosiviikkotuntia kumpanakin opiskeluvuonna), myös B2-kielen opiskeluun sitoudutaan. Kaikissa kartoituksen kunnissa tarjotaan B2-kielen opiskelumahdollisuutta. Kielivalikoima vaihtelee yhdestä seitsemään, eniten tarjotaan kuntatasoisesti neljää kielivaihtoehtoa koulukohtaisin, suppeammin toteutettavin valintamahdollisuuksin.

Mäntsälän ja muiden kuntien kieliohjelman vertailu

- A1-kielenä tarjotaan kartoituksen kunnissa tyypillisimmin englantia, ja toiseksi eniten ruotsia. Helsingissä ja Hyvinkäällä A1-kieliä on muita kuntia laajemmin. Hyvinkään kieliohjelma rakentuu omantyyppisesti siten, että kielen valinnaisuus toteutuu ensisijaisesti laajassa A1-kielivalikoimassa ja A2-kieliä tarjotaan vähän. Helsingin kieliohjelma on kartoituskuntien joukossa laajuudessaan poikkeuksellinen. Mäntsälän A1-kielivalikoima on tarkastelukunnille tyypillinen.
- Toinen kotimainen kieli, B1-kieli, on Mäntsälässä ja vertailukunnissa

- tyypillisesti ruotsi. Ruotsinkielisessä opetuksessa B1-kieli on suomi ja Hyvinkäällä se voi olla myös englanti, mikäli oppilaan A1-kieli on ruotsi.
- A2-kielen osalta Mäntsälä on Pornaisten lisäksi toinen kartoituskunnista, jossa ei tarjota A2-kielen opiskelumahdollisuutta. Tyypillisesti kartoituskunnissa tarjotaan kuntatasolla noin neljää A2-kieltä, joskin tyypillisesti koulukohtaisesti vain osaa koko kunnan kielivalikoimasta. Mäntsälässä on edellisen opetussuunnitelman perusteiden voimassaoloaikana järjestetty A2-kielen opetusta, mutta siitä on luovuttu jo vuonna 2007.
 - B2-kielen opiskelun osalta Mäntsälä näyttäyty kartoituksen suhteen tavanomaisena kuntana neljän kielen kuntatasoisella valinnanmahdollisuudella.

A2-kielen opetuksen aloittamisen kustannukset

A2-kielen opetuksen aloittamisen aiheuttamat lisäkustannukset ovat sidoksissa tuntijakoratkaisuun, jonka Sivistyslautakunta opetuksen mahdollistamiseksi tekee. Opettajakustannusten vaihteluväli:

1. A2-kielen opetus tarjotaan kokonaisuudessaan tuntijaon vähimmäismäärän ylittävillä oppitunneilla: 12 vuosiviikkotuntia (opettajan laskennallinen palkkakustannus tällä hetkellä 1 vvt á 2 000 €/lukuvuosi) = 24 000 € / kieliryhmä / vuosiluokka
2. A2-kielen opetus tarjotaan mahdollisimman suurelta osin valinnaisten aineiden oppitunneilla eli kaikki valinnaisten aineiden oppitunnit (9 vuosiviikkotuntia) kiinnitetään A2-kielen opiskeluun. Tällöin toteutuksessa 9 vvt toteutetaan valinnaisten aineiden oppitunneilla ja 3 vvt kunnan omilla tunneilla. Opettajan laskennallinen lisäkustannus on 3 vvt á 2 000 € = 6 000 € / kieliryhmä / vuosiluokka. Toteutuvien kieliryhmien määrä/vuosiluokka riippuu siitä, kuinka moni oppilas valitsee kielen ja mikä vähimmäisryhmäkoko ryhmän toteutumiselle asetetaan. Todennäköisesti A2-kielen tarjonnan myötä kustannukset kasvavat.

Laskennalliseen 2) vaihtoehtoon tulee huomata, että Mäntsälässä on aikaisempien tuntijakopäätösten yhteydessä päätetty kolmesta lisätunnista (3 vvt) seuraavasti: äidinkieli ja kirjallisuus vuosiluokilla 3–6 1 vvt, matematiikka vuosiluokilla 3–6 1 vvt ja 7. luokan käsityö 1 vvt. Lisäksi aiemmin vuosiluokilla 1–2 opiskellut yhteensä kaksi matematiikan lisätuntia on jo aikaisemmin siirretty (Kasvatus- ja sivistyslautakunta 10.12.2019 /§123) vuoden 2019 opetussuunnitelmauudistuksen yhteydessä A1-kielen opiskeluun vuosiluokille 1 ja 2.

Taloudellisesti tehokkainta olisi kohdentaa Mäntsälän nykyiset tuntijaon kokonaistuntimäärän ylittävät tunnit uudelleen siten, että ne voidaan hyödyntää A2-kielen opiskelun toteuttamisessa valinnaisaineiden oppitunteina. Näin Mäntsälässä opiskeltaisiin valinnaisia aineita yhteensä 12 vvt.

Mikäli A2-kielen opetusryhmään tarvittaisiin koulunkäynninavustaja oppimisen tukemiseksi, yhden koulunkäynninavustajan laskennallinen kustannus olisi 1 oppitunti á 20 €, yksi vuosiviikkotunti 760 €, 12 vuosiviikkotuntia / kieliryhmä / vuosiluokka yhteensä 9 120 €.

Lisäksi A2-kielen opetuksen aloittamisen lisäkustannuksia aiheutuisi oppimateriaaleista ja -lisensseistä sekä mahdollisesti myös koulukuljetuksista.

Muuta

Mäntsälän nuorisovaltuustolta valmisteluun saadun kannanoton mukaisesti nuorisovaltuusto kannattaa kielenopetuksen laajentamista ja tuo lisäksi esille, että myös painotetun opetuksen luokkien (esimerkiksi yrittäjäyyskasvatus) tulisi pystyä opiskelemaan valinnaisia kieliä. Nuorisovaltuuston lausunto todentaakin painotetun opetuksen ja valinnaisten, vapaaehtoisten kielten opiskelun haasteen yläkoululuokilla: mikäli painotetun opetuksen oppilas haluaa suorittaa koko A2-kielen oppimäärän, yläkoululuokille pitäisi sijoittaa lisätunteja. Tämä osaltaan lisää A2-kielen opetuksen järjestämisen kustannuksia. Tämä tarkoittaa minimissään 6 vvt:n lisäystä vuosiluokilla 7–9 / vuosiluokka / kieliryhmä.

A2-kielen opetuksen aloittamispäätöksen yhteydessä on tärkeä punnita opetuksen järjestämistapaa huolellisesti, jotta kieliohjelman laajentuessa ei päädyttäisi tilanteeseen, jossa laajennus vaikuttaisi kunnan kieliohjelmaan supistavasti. Esimerkiksi Kellokosken yhtenäiskouluun on poikkeuksellisesti muodostunut kuluvana lukuvuonna B2-espanjan ryhmä, useimmiten B2-kielten ryhmiä ei koulussa muodostu. Kieliohjelman laajentaminen A2-kieliin on siten tärkeä arvovalinta kielenopetuksessa: halutaanko aikaistaa kielenopiskelua alaluokille 4–6 vai varmistaa kieliryhmien toteutuminen vuosiluokilla 8–9. Huomioitava on, että Etelä-Mäntsälän oppilaiden B2-kielen opiskelun mahdollisuudet ovat rajalliset Kellokosken yhtenäiskouluun siirryttäessä, koska koulussa on mahdollisuus valita A2-kieli vuosiluokalta 4 alkaen.

Lisäksi on syytä muistaa, että säästötarvetilanteissa ensimmäisinä tarkastelun alle joutuvat vapaaehtoiset opetuksen järjestämistavat, sillä lakisääteisiin ei voida puuttua.

(Valmistelija / lisätietoja: opetuksen asiantuntija Leena Lemiläinen-Honkanen, sähköposti leena.lemilainen-honkanen(@)mantsala.fi)

Palvelualuejohtajan päätösesitys:

Sivistyslautakunta merkitsee tiedoksi A2-kieltä koskevan valtuustoaloituksen käsittelyn ja keskustelelee aloitteen jatkovalmistelusta.

Valtuustoaloituksen jatkovalmisteluissa tulisi huomioida mm. seuraavia näkökohtia:

- opetussuunnitelmatyön tarve ja aikataulu
- kieliohjelman eri vaihtoehtojen vaikutukset perusopetuksen tuntijakoon ja oppilaiden valinnaisuuden toteutumiseen
- koko perusopetuksen kieliohjelman tarkastelu, kieliohjelmassa tarjottavat A2-kielet ja opetuksen aloittamisvuosi
- A2-kielen ryhmäkoon vähimmäiskoon määrittely ja sen vaikutus opetuksen järjestämiseen

- mahdolliset vaikutukset oppilaiden kuljetustarpeisiin
- oppilaiden koulupolkuun kohdistuvat vaikutukset ja kieliohjelman muutoksen vaikutukset kouluihin ja oppilaaksiottoon
- arvioitu vaikutus Mäntsälän lukion kieliohjelmallaan
- koulujen kannanotot valmisteluun ja arvioidut vaikutukset henkilöstöön
- A2-kielen opetuksen tarkennetut kustannusvaikutukset

Sivistyslautakunta päättää, että opetuspalvelut valmistelevat ensi kevään aikana toteuttamiskelpoisen muutosehdotuksen A2-kielen opetuksen tarjontaan Mäntsälän perusopetuksessa.

Päätös:

Sivistyslautakunta päätti hyväksyä esityksen.

Liite 1. Aloite